

حقوق شهروندی

مجموعه‌ای از اینفوگرافیک‌های حقوق شهروندی - جلد اول

www.ketab.ir

سرشناسه	:	اسماعیلی، محسن، ۱۳۴۴ -
عنوان قراردادی	:	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	:	حقوق شهری و شهروندی: مجموعه‌ای از اینفوگرافیک‌های حقوق شهروندی / مولفین محسن اسماعیلی، سید محمد مهدی غمامی.
مشخصات نشر	:	تهران: همشهری، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری	:	ج.: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۲۴۱-۲۶۸-۶
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
عنوان دیگر	:	مجموعه‌ای از اینفوگرافیک‌های حقوق شهروندی.
موضوع	:	حقوق مدنی-- ایران-- به زبان ساده
موضوع	:	Civil rights -- Iran-- Popular works
موضوع	:	تابعیت -- ایران -- به زبان ساده
موضوع	:	Citizenship -- Iran-- Popular works
شناسه افزوده	:	غمامی، سید محمد مهدی، ۱۳۶۲ -
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۵ ج ۷ / الف ۵۶ / KM۵۰۰
رده‌بندی دیوپی	:	۳۴۶/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۴۲۸۷۹۲

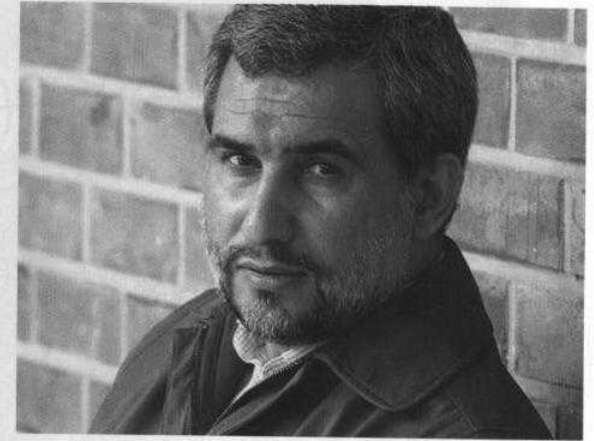
**انتشارات
همشهری**

حقوق شهری و شهروندی

نام کتاب	:	حقوق شهری و شهروندی- جلد اول
مولفین	:	دکتر محسن اسماعیلی، دکتر سید محمد مهدی غمامی
طراحی	:	مسلم عرب باصری
چاپ و صحافی	:	همشهری
شمارگان	:	۵۰۰ نسخه
چاپ	:	اول / زمستان ۱۳۹۵
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۲۴۱-۲۶۸-۶
قیمت	:	۱۵۰۰۰ تومان
نشانی	:	تهران، خیابان ولی عصر (عج)، نرسیده به پارک وی، کوچه تورج، شماره ۱۴، طبقه دوم غربی
تلفن	:	۲۳۰۲۳۳۷۳
دورنگار	:	۲۳۰۲۳۳۹۸
وبسایت	:	www.hamshahripub.ir
پست الکترونیکی	:	publication@hamshahri.org

فهرست

۵۵	بهداشت و سلامت	۳۳	حق همسایه بر اساس قانون و روایات	۷	هدف حقوق تنظیم روابط اجتماعی است
۵۶	قانون در برابر آلودگی‌های شهر	۳۴	دوره مالکان زورگو و مستاجران خوش‌نشین تمام شد	۹	مبانی حقوق شهروندی و شهروندی
۵۷	حمایت قانونی از مصرف‌کنندگان	۳۵	چه مواردی را باید در تنظیم قرارداد اجاره رعایت کنیم؟	۱۰	آموزش حقوق شهروندی
۵۸	برای نسل‌امروز و نسل‌های بعد	۳۶	خرید و فروش سقف بالای سر	۱۱	حمایت از حریم خصوصی
۵۹	نظافت، حتی به زور جریمه	۳۷	کمیسیون‌های شهرداری	۱۲	حقوق و فرهنگ
۶۱	حقوق و تکالیف مشاغل	۳۸	دادگاه تخلیفات ساختمانی	۱۳	بایدها و نبایدهایی برای منشور حقوق شهروندی
۶۲	شرط بندی نکن!	۳۹	عوارض و مالیات	۱۴	سلام به شما
۶۳	قوانین ناظر بر مهدهای کودک	۴۰	بازسازی مقررات مربوط به عوارض نوسازی	۱۵	مردم مالک واقعی اطلاعات هستند
۶۴	چطور کافه‌داری کنیم؟	۴۱	عوارض پسماند چطور وصول می‌شود	۱۶	قوانین بهینه‌کننده مصرف انرژی
۶۵	نویسندگان حمایت می‌شوند	۴۲	عوارض وساری و مستندات آن	۱۷	نظارت همگانی به سبک اسلامی
۶۶	سد معبر نکنید	۴۳	عوارض انواع آن	۱۹	حمل و نقل و ترافیک
۶۷	حقوق و تکالیف خبرنگاران	۴۴	حقوق شهروندان در مقابل پرداخت مالیات بر ارزش افزوده	۲۰	باید ها و نبایدهای موتورسواری
۶۸	کارمندان دولت چه وظایفی دارند	۴۵	حقوق گروه‌های خاص	۲۱	کمک به مصدومان وظیفه اخلاقی و قانونی شهروندان است
۶۹	چگونه جواز کسب بگیریم	۴۶	چتر نیمه باز قانون روی سر مایل خاص	۲۲	وقتی وسیله نقلیه تبدیل به ارباب مرگ می‌شود
۷۱	دریافت حق	۴۷	قوانینی برای حمایت از بزرگسالان و زنان کوچک	۲۳	ترافیک، شهر را قفل می‌کند
۷۲	فضولی موقوف	۴۸	قوانینی برای توانمندی	۲۴	عبور بدون پلاک ملی ممنوع
۷۳	چطور حقم را بگیریم	۴۹	حمایت خاص از بیماران خاص	۲۵	شبح مرگ روی دوچرخ
۷۴	می‌توانید حق خود را از دولت بگیرید	۵۰	حقوق خارجی‌ان مقیم ایران	۲۶	یکسری باید و نباید قانونی درباره پارک کردن در خانه و خیابان
۷۵	راه و رسم دریافت حق از دولت	۵۱	حمایت قانونی از تغذیه با شیر مادر	۲۷	روند قانونی رسیدگی به تصادف
۷۶	کجا شکایت کنیم	۵۲	تکالیف جدید برای مشمولان وظیفه	۲۹	ساخت و ساز و آپارتمان‌نشینی
		۵۳	حیوانات هم حقوق قانونی دارند	۳۰	نقشه راه برای خرید بی‌دغدغه مسکن
		۵۴	حمایت از حق اشتغال و مسکن معلولان	۳۱	شکل قانونی ساخت و ساز
				۳۲	چهار دیواری‌هایی که خیلی هم اختیاری نیستند

هدف حقوق تنظیم روابط اجتماعی است

هدف حقوق تنظیم روابط اجتماعی است. حقوقدان می‌خواهد روابط شهروندان با یکدیگر و با حکومت را چنان تنظیم کند که هر کس بتواند از آزادی‌ها و توانایی‌هایی که به حکم قانون و عرف از آن برخوردار است، کمال بهره‌برداری را داشته باشد و در همان حال به مسئولیت‌ها و تکالیف خود نیز وفادار و ملتزم بماند.

بدیهی است که تحقق این هدف بدون آگاهی یکایک شهروندان از قوانین و مقررات ممکن نیست و به همین دلیل «آموزش حقوق» از مقدمات ضروری و لوازم انکارناپذیر زندگی دوران ماست. این موضوع، چیزی نیست که دیگر نیازمند ارائه دلیل و برهان باشد. با این حال، برخی می‌پندارند که آموزش‌های عمومی حقوق و تشویق شهروندان به مطالبه حقوق خویش، یافته غرب و سوغات آنان است که احیاناً با فرهنگ و آیین ما سازگار نیست. این همان دروغی است که بدخواهان و کج اندیشان تلاش کرده و می‌کنند تا به دیگران بباورانند.

نگاهی هر چند گذرا به متون و منابع دینی تردیدی باقی نمی‌گذارد که حاکمیت در اسلام، نه اینکه خود را در مقابل مطالبات مردم پاسخگو می‌شمرد، بلکه خود را موظف به پاسداری و اجرای حقوق شهروندی و گسترش حقوق و آزادی‌ها نیز می‌داند. حتی متفکری مانند شهید مطهری با اثبات این گزاره در کتاب سیری در نهج البلاغه، هشدار می‌دهد که بی‌توجهی به آن، آثار جبران ناپذیری بر گرایش‌های دینی باقی می‌گذارد. ایشان با اشاره به نمونه‌های تاریخی، چنین طرز تفکری را «اندیشه‌های خطرناک و گمراه کننده» می‌نامد «که در گرایش گروهی به ماتریالیسم سهم بسزایی دارد» و البته «از نظر اسلام، درست امر، برعکس آن اندیشه است».

از دیدگاه مطهری، حاکمان دینی نه تنها ملزم به رعایت حقوق و آزادی‌های شهروندی هستند و نه تنها مطالبه این حقوق از سوی مردم ناپسند نیست، که حاکمیت موظف به آموزش این حقوق به مردم است. او معتقد است که «در قرآن کریم، آنچه به این صورت آمده که ای بشر زمین و آسمان را برای تو آفریده‌ایم، اثرش آشنا شدن به حقوق و کرامت

ذاتی خود است»، و البته «از آشنایی به حقوق این است که تنها به آشنایی و معرفت اکتفا نشود بلکه یک نوع حس و غیرتی فوق منافع مادی در افراد پیدا شود... در حس دفاع از ناموس... از این بالاتر اینکه حقوق، مقدس شناخته شود و فدا شدن جان حق، فدا شدن در راه خدا و در راه عالی‌تر تلقی شود».

از همین جاست که مغز متفکر انقلاب اسلامی به نقادان روش تبلیغی و آموزشی رایج می‌پردازد و تأکید بر حقوق در کنار بر حذر را توصیه می‌کند و معتقد است افراط در هر یک زیان بار است و باید به سبزی تعادل میان حقوق و حدود شتافت؛ «فرق ما و فرنگی اینست که پیروندگان و نویسندگان اخیر ما و آن‌ها در این است که آن‌ها همت داشتند ملت را به حقوق خود آشنا کنند و ما سعی داشتیم ملت را به حدودش آشنا کنیم. گفته‌ها و نوشته‌های آن‌ها جنبه تحریک داشت و گفته‌ها و نوشته‌های ما جنبه تسکین، آن‌ها خطیب بودند و ما واعظ... وعظ می‌خواهد وجدان اخلاقی را تقویت کند و به کمک نفس لوامه بشتابد، برخلاف خطابه که می‌خواهد حس غیرت و دفاع از حقوق را که غریزی هر انسان است برانگیزاند. وای به حال جامعه‌ای که فقط وعظ و آشنا کردن به حدود داشته باشد و یا فقط خطابه و آشنا کردن به حقوق».

اما از سوی دیگر آموزش‌های حقوقی چندان هم با استقبال مواجه نیست. پیچیده، حجیم و تخصصی بودن مطالب حقوقی، موجب کاهش انگیزه‌های شهروندان برای رغبت به اینگونه آموزش‌ها می‌شود؛ ضمن آنکه گرفتاری‌های خاص زندگی دوران ما هم فرصت چندانی برای مردم باقی نگذاشته است. بنابراین چه باید کرد؟

یکی از شیوه‌های مؤثر برای حل این مشکل تعمیم آموزش‌های حقوق شهروندی «به زبان ساده» است. تبیین نیازمندی‌های قانونی و پاسخ به پرسش‌های واقعی و ملموس، بدون اسنادهای غیر ضرور به شماره مواد و تبصره‌ها و نیز اجتناب از کاربرد اصطلاحات تخصصی و مباحث صرفاً علمی و اختلافی، از شیوه‌هایی است که تجربه شده و مورد اقبال و استقبال عمومی هم قرار گرفته است.

در همین راستا مؤسسه مطبوعاتی همشهری بر آن شد تا با انتشار ضمیمه هفتگی با نام «حقوق همشهری»، نقش مهم و مؤثر خود را در آموزش و ترویج حقوق عامه ایفا نماید. به لطف خدا این تصمیم مهم عملی شد و از آغاز سال ۱۳۸۸ تاکنون، بدون وقفه، شاهد انتشار «حقوق همشهری» به عنوان ضمیمه روزنامه در روزهای سه شنبه بوده‌ایم. اقبال دلگرم کننده مردم و پشتیبانی قابل تحسین مسئولان مؤسسه همشهری نشان داد که این اقدام نیازمند استمرار و نیز فعالیت‌های جنبی و تکمیلی است.

اتفاقا یکی از بخش‌های این ضمیمه که بیشتر مورد توجه و اظهار لطف خوانندگان قرار می‌گرفت، بخش اینفوگرافی‌ها است که با روشی جذاب، دلنشین و قابل فهم، مهم‌ترین سوال‌های حقوقی مردم را پاسخ داده و آنان را با پیچ و خم مسائل حقوقی و روندها و رویه‌های قضایی آشنا می‌کند. اینفوگرافی اصطلاحی است برگرفته از دو واژه information به معنی اطلاعات و graphic به معنی تصویر. بنابراین، اینفوگرافی به معنای ارائه اطلاعات از طریق تصویر است.

ما سعی می‌کنیم که در این روش از متن نیز استفاده می‌شود، اما عنصر خاص و غالب آن تصویرها و نمودارها است.

اینک برای گسترش آموزش‌های حقوق شهروندی و ماندگارتر شدن نتیجه همه تلاش‌ها جلد اول از آن اینفوگرافی‌ها، به صورت یک کتاب در اختیار علاقمندان گذاشته می‌شود. اینجانب که از ابتدا بر تأسیس و انتشار ضمیمه «حقوق همشهری» نظارت کامل و مستمر داشته‌ام، می‌توانم اجمالا بر صحت و کارآمدی این کتاب برای عموم مردم عزیزمان گواهی دهم، و آنان را به بهره‌مندی از اطلاعات آن دعوت نمایم.

از همه دانشجویان عزیزم که در پدید آمدن این اثر سهیم بوده‌اند، خصوصاً آقایان دکتر سید محمد مهدی غمami، محسن نامی و سرکار خانم روشنک محمدی و نیز از همه مسئولان محترم مؤسسه همشهری، بویژه جناب آقای دکتر مهدی ذاکری برای حمایت این اقدام شایسته سپاسگزارم و امیدوارم شاهد انتشار جلدهای بعدی این مجموعه هم باشیم.

دکتر محسن اسماعیلی

دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

زمستان ۱۳۹۵